

International Congress on Economics, Management and Business Studies
Hosted Online from New York, USA
Date: 23rd November, 2026
Website: https://econferencia.com

O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINING RIVOJLANISHI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLI YO‘NALISHLAR

Rayimova Nargiza Bozorboy qizi
University of Business and Science
Turizm yo'nalishi 22/01 5-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida turizm infratuzilmasining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari, hozirgi holati va istiqboldagi ustuvor yo‘nalishlari kompleks ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Turizm infratuzilmasining mamlakat iqtisodiy taraqqiyotidagi o‘rni, transport-logistika tizimi, mehmonxona xo‘jaligi, umumiy ovqatlanish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, turistik xizmatlar hamda hududiy turizm salohiyatidan samarali foydalanish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Shuningdek, so‘nggi yillarda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar, xalqaro turizm oqimining o‘sishi, investitsion faollik va raqamlashtirish jarayonlari statistik ma’lumotlar asosida o‘rganilgan. Tadqiqot natijasida turizm infratuzilmasining raqobatbardoshligini oshirish, hududlar o‘rtasidagi infratuzilmaviy tafovutlarni kamaytirish, ekologik barqarorlikni ta’minlash hamda innovatsion texnologiyalarni keng joriy etishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, turizm infratuzilmasi, turistik salohiyat, transport-logistika, mehmonxona xo‘jaligi, investitsiya, raqamli turizm, barqaror rivojlanish, hududiy turizm, xalqaro turizm, turistik xizmatlar.

International Congress on Economics, Management and Business Studies
Hosted Online from New York, USA
Date: 23rd November, 2026
Website: https://econferencia.com

ABSTRACT

This article provides a comprehensive scientific analysis of the formation, development stages, current state and future prospects of tourism infrastructure in the Republic of Uzbekistan. Particular attention is paid to the role of tourism infrastructure in economic development, transport and logistics systems, hotel management, catering services, information and communication technologies, tourism services and the effective utilization of regional tourism potential. The study examines recent reforms, the growth of international tourist arrivals, investment activity and digitalization processes based on statistical data. Furthermore, scientific and practical recommendations are developed to improve the competitiveness of tourism infrastructure, reduce regional disparities, ensure environmental sustainability and introduce innovative technologies.

Keywords: tourism, tourism infrastructure, tourism potential, transport and logistics, hotel industry, investment, digital tourism, sustainable development, regional tourism, international tourism.

Jahon iqtisodiyotida xizmatlar sohasi rivojlanib borayotgan hozirgi sharoitda turizm iqtisodiy o‘sish, bandlikni ta’minlash, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va mamlakatlarning xalqaro imijini mustahkamlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Turizm nafaqat iqtisodiy faoliyat turi, balki mamlakatning tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari, milliy qadriyatlari va ijtimoiy salohiyatini xalqaro miqyosda namoyon etuvchi strategik sohadir. Turizm sanoatining samarali faoliyat yuritishi, avvalo, uning infratuzilmaviy ta’minotiga bog‘liq. Chunki turistlarning mamlakatga kelishi, hududlar bo‘ylab harakatlanishi, joylashishi, ovqatlanishi, dam olishi va turistik obyektlardan foydalanishi tegishli infratuzilma mavjudligini talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, turizm infratuzilmasi mamlakatning turistik jozibadorligini belgilovchi asosiy omillardan biri

hisoblanadi. O‘zbekiston Markaziy Osiyoning muhim tarixiy-madaniy markazlaridan biri sifatida katta turistik salohiyatga ega. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz, Toshkent va Termiz kabi tarixiy shaharlar, Buyuk ipak yo‘li bilan bog‘liq madaniy meros obyektlari, tog‘li hududlar, cho‘l landshaftlari, milliy bog‘lar va ziyoratgohlar mamlakatning turizm imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Ayniqsa, so‘nggi yillarda turizm sohasini iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biriga aylantirish, xorijiy turistlar oqimini ko‘paytirish, mehmonxona infratuzilmasini kengaytirish, transport qatnovlarini takomillashtirish va hududlarda yangi turistik maskanlarni tashkil etish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda mamlakatimizga turistik maqsadlarda 11,7 million nafar xorijiy fuqaro tashrif buyurgan. Bu 2024-yilga nisbatan 46,8 foizga yuqori ko‘rsatkichdir. Mazkur natija mamlakat turizm bozorining kengayishi bilan birga, infratuzilmaga bo‘lgan talab ham ortib borayotganini ko‘rsatadi. Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, xalqaro turizm oqimining ortib borishi sharoitida mavjud infratuzilmaning imkoniyatlarini kengaytirish, xizmatlar sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish va turistik hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish muhim ilmiy-amaliy vazifaga aylanmoqda. Tadqiqotning maqsadi O‘zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanish holatini kompleks o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash va sohaning istiqboldagi rivojlanishini ta’minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Turizm infratuzilmasining iqtisodiy mazmuni va nazariy asoslarini o‘rganish;
- O‘zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish;

- Transport va joylashtirish infratuzilmasining turizm taraqqiyotiga ta’sirini baholash;
- Hududiy turizm imkoniyatlaridan foydalanish samaradorligini o‘rganish;
- Sohada mavjud infratuzilmaviy muammolarni aniqlash;
- Turizm infratuzilmasini rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlarini asoslash.

TURIZM INFRATUZILMASINING NAZARIY-IQTISODIY MOHIYATI VA UNING TURIZM TARAQQIYOTIDAGI O‘RNI

Turizm infratuzilmasi turistik faoliyatni tashkil etish, turistlarning ehtiyojlarini qondirish va turistik xizmatlarning uzluksiz ko‘rsatilishini ta’minlovchi moddiy-texnik, tashkiliy-iqtisodiy, ijtimoiy va axborot tizimlari majmuasidir. Iqtisodiy nuqtayi nazardan turizm infratuzilmasi bevosita va bilvosita turistik xizmatlar ishlab chiqarish jarayonida ishtirok etuvchi korxonalar, tashkilotlar, transport vositalari, muhandislik kommunikatsiyalari va xizmat ko‘rsatish obyektlarini birlashtiradi. Turizm infratuzilmasining tarkibiy qismlarini quyidagi asosiy yo‘nalishlarga ajratish mumkin:

Birinchidan, transport infratuzilmasi. Ushbu yo‘nalish avtomobil yo‘llari, temiryo‘llar, aeroportlar, avtovokzallar va jamoat transporti tizimini qamrab oladi. Transport infratuzilmasi turistlarning mamlakatga kirib kelishi va turistik hududlar o‘rtasida harakatlanish imkoniyatini belgilaydi.

Ikkinchidan, joylashtirish infratuzilmasi. Mehmonxonalar, mehmon uylari, xostellar, dam olish maskanlari, sanatoriylar va boshqa joylashtirish vositalari ushbu guruhga kiradi. Ularning soni, sifati va geografik joylashuvi turistik oqimni qabul qilish imkoniyatlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Uchinchidan, ovqatlanish va maishiy xizmat ko‘rsatish infratuzilmasi. Restoranlar, kafelar, milliy taomlar markazlari, savdo obyektlari, sanitariya-gigiyena shoxobchalari hamda boshqa xizmat ko‘rsatish korxonalari turistlarning kundalik ehtiyojlarini qondiradi.

To‘rtinchidan, axborot-kommunikatsiya infratuzilmasi. Internet tarmog‘i, elektron bronlash tizimlari, mobil ilovalar, elektron xaritalar, raqamli to‘lovlar va turistik axborot markazlari zamonaviy turizmning muhim tarkibiy qismlaridir.

Beshinchidan, ijtimoiy va muhandislik infratuzilmasi. Elektr energiyasi, ichimlik suvi, kanalizatsiya, tibbiy xizmatlar, xavfsizlik tizimlari va ekologik tozalik turistik hududlarning barqaror faoliyat yuritishini ta’minlaydi.

Mazkur tarkibiy qismlarning o‘zaro uyg‘unligi turistik mahsulotning raqobatbardoshligini belgilaydi. Masalan, tarixiy obida xalqaro miqyosda katta qiziqish uyg‘otishi mumkin, biroq unga olib boruvchi yo‘llar, transport qatnovlari, sanitariya sharoitlari va axborot xizmatlari talab darajasida bo‘lmasa, ushbu obyektning iqtisodiy samaradorligi pasayadi. Shuning uchun turizm infratuzilmasini alohida obyektlar yig‘indisi sifatida emas, balki o‘zaro bog‘langan yaxlit iqtisodiy tizim sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

2.O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINING RIVOJLANISH DINAMIKASI

O‘zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanishi mustaqillik davridan boshlab yangi iqtisodiy sharoitlarga mos ravishda shakllanib bordi. Dastlab tarixiy-madaniy meros obyektlarini saqlash, mehmonxona xo‘jaligini rivojlantirish va xalqaro turistik aloqalarni yo‘lga qo‘yishga ustuvor ahamiyat berildi. Keyingi bosqichlarda esa turizm xizmatlari bozorini erkinlashtirish, xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, transport aloqalarini yaxshilash, viza tartiblarini soddalashtirish va hududiy turizm imkoniyatlarini kengaytirish choralari amalga oshirildi. Xususan, 2019-yil 5-yanvarda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5611-son Farmoni bilan 2019–2025-yillarda turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlangan. Ushbu hujjat turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, yangi turistik mahsulotlar

yaratish va xizmatlar sifatini oshirish uchun muhim institutsional asos bo‘lib xizmat qildi. Pandemiya davrida xalqaro turistik oqimning keskin qisqarishi sohaga salbiy ta’sir ko‘rsatgan bo‘lsa-da, keyingi yillarda tiklanish jarayoni jadallashdi. Rasmiy statistik ma’lumotlar ushbu jarayonni yaqqol namoyon etadi.

O‘zbekistonga turistik maqsadlarda tashrif buyurgan xorijiy fuqarolar soni

Yil| Tashrif buyurganlar soni (mln kishi)

2019- 6,7

2020- 1,5

2021- 1,9

2022- 5,2

2023- 6,6

2024- 8,0

2025- 11,7

Manba: O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlari asosida tuzilgan.

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinadiki, 2020-yilda pandemiya sababli xalqaro turistik tashriflar keskin kamaygan. Biroq 2022-yildan boshlab barqaror o‘sish tendensiyasi kuzatilib, 2025-yilda xorijiy turistlar soni 11,7 million nafarga yetgan. 2019–2025-yillar oralig‘ida turistik tashriflar sonining umumiy o‘sishi mamlakatning xalqaro turizm bozoridagi mavqei mustahkamlanayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, turistlar sonining ortishi infratuzilmaga bo‘lgan talabni ham kuchaytirmoqda. Xususan, mehmonxonalar sig‘imi, aeroportlar o‘tkazuvchanligi, shaharlararo transport qatnovlari, turistik obyektlar atrofidagi xizmatlar va raqamli axborot tizimlarini rivojlantirish zarurati ortmoqda. 2026-yilning yanvar–iyul oylarida O‘zbekistonga 7,7 milliondan ortiq xorijiy turist tashrif buyurgani ham ushbu o‘sish tendensiyasi davom etayotganini ko‘rsatadi.

International Congress on Economics, Management and Business Studies
Hosted Online from New York, USA
Date: 23rd November, 2026
Website: https://econferencia.com

TRANSPORT-LOGISTIKA INFRATUZILMASINING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI

Turizm infratuzilmasining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri transport-logistika tizimidir. Chunki turistlarning mamlakatga kelishi, turistik manzillar o‘rtasida harakatlanishi va sayohat davomida vaqt hamda mablag‘ni tejashi transport tizimining rivojlanganlik darajasiga bog‘liq. O‘zbekiston geografik jihatdan Markaziy Osiyoning markazida joylashgan bo‘lib, mintaqaviy transport yo‘laklari va xalqaro sayyohlik yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun qulay imkoniyatlarga ega. Mamlakatda temiryo‘l, avtomobil va havo transporti tizimlarining rivojlanishi turizmning geografik qamrovini kengaytirishda muhim rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, Toshkent–Samarqand–Buxoro yo‘nalishidagi yuqori tezlikdagi temiryo‘l qatnovlari tarixiy shaharlarga sayohat qilish imkoniyatlarini yaxshilamoqda. Bu esa turistlarning bir safar davomida bir nechta tarixiy-madaniy markazlarga tashrif buyurishiga sharoit yaratadi. Havo transporti ham xalqaro turizm rivojlanishining asosiy omillaridan biridir. Toshkent xalqaro aeroporti bilan bir qatorda Samarqand, Buxoro, Urganch, Nukus va boshqa hududlardagi aeroportlarning imkoniyatlarini kengaytirish mamlakatning turistik jozibadorligini oshiradi.

Biroq transport infratuzilmasida ayrim muammolar ham mavjud:

- Ayrim chekka turistik hududlarga boruvchi yo‘llarning sifati yetarli darajada emasligi;
- Turistik mavsumlarda transport xizmatlariga talabning ortishi;
- Hududlararo muntazam transport qatnovlarining ayrim yo‘nalishlarda cheklanganligi;
- Jamoat transporti va turistik marshrutlar integratsiyasining yetarli emasligi;
- Transport xizmatlarida yagona raqamli axborot tizimlarining to‘liq shakllanmaganligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish maqsadida turistik hududlar o‘rtasida yagona transport-logistika tizimini shakllantirish, multimodal tashish xizmatlarini rivojlantirish va turistlar uchun qulay elektron transport platformalarini joriy etish lozim. Shuningdek, ekologik toza transport vositalaridan foydalanish, elektromobillar uchun quvvatlash stansiyalarini tashkil etish va turistik shaharlarda piyodalar uchun qulay hududlarni kengaytirish barqaror turizmni rivojlantirishga xizmat qiladi.

MEHMONXONA XO‘JALIGI VA JOYLASHTIRISH VOSITALARINING RIVOJLANISHI

Mehmonxona xo‘jaligi turizm infratuzilmasining asosiy iqtisodiy bo‘g‘inlaridan biri hisoblanadi. Turistlarning mamlakatda qolish muddati, xizmatlardan qoniqish darajasi va umumiy sayohat xarajatlari ko‘p jihatdan joylashtirish vositalarining sifati bilan belgilanadi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda mehmonxona biznesini rivojlantirish, xalqaro mehmonxona tarmoqlarini jalb qilish, oilaviy mehmon uylari va kichik joylashtirish vositalarini tashkil etishga katta e’tibor qaratilmoqda. Milliy statistika qo‘mitasining ma’lumotlariga ko‘ra, 2024-yilda respublikada 2 383 ta mehmonxona va shunga o‘xshash joylashtirish vositasi faoliyat yuritgan. Ularda 38 075 ta xona va 79 469 ta joy mavjud bo‘lgan. 2024-yilda ushbu joylashtirish vositalarida 2,864 million kishi joylashtirilgan. 2023-yilga nisbatan mehmonxonalar va shunga o‘xshash obyektlar soni 71,8 foizga oshgan. Bu ko‘rsatkichlar mehmonxona infratuzilmasining kengayib borayotganini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, mehmonxona xizmatlari bozorida diversifikatsiya jarayoni ham kuzatilmoqda. An’anaviy mehmonxonalar bilan bir qatorda quyidagi xizmat turlari rivojlanmoqda:

1. Oilaviy mehmon uylari;
2. Boutique-mehmonxonalar;

3. Xostellar;
4. Ekologik turizm maskanlari;
5. Glamping va kemping xizmatlari;
6. Sanatoriy va sog‘lomlashtirish markazlari;
7. Milliy me’morchilik uslubidagi mehmon uylari.

Mazkur xizmatlarning rivojlanishi turli daromad va ehtiyojlarga ega turistlarni jalb qilish imkoniyatini kengaytiradi. Biroq mehmonxona infratuzilmasini rivojlantirishda faqat obyektlar sonini ko‘paytirish bilan cheklanib qolmaslik kerak. Xizmatlar sifati, xodimlarning kasbiy malakasi, xorijiy tillarni bilish darajasi, sanitariya talablari va xalqaro standartlarga muvofiqlik ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli mehmonxona xo‘jaligida xalqaro sifat menejmenti tizimlarini joriy etish, xodimlar malakasini oshirish va mijozlar ehtiyojlarini o‘rganishga asoslangan boshqaruv mexanizmlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

HUDUDIY TURIZM INFRATUZILMASI VA TURISTIK SALOHIYATDAN FOYDALANISH

O‘zbekistonning turistik salohiyati hududlar kesimida turlicha shakllangan. Har bir viloyat o‘zining tarixiy, tabiiy, madaniy va iqtisodiy xususiyatlariga ega bo‘lib, turizm infratuzilmasini rivojlantirishda aynan shu jihatlarni hisobga olish talab etiladi. Samarqand viloyati mamlakatning eng muhim xalqaro turistik markazlaridan biridir. Registon majmuasi, Shohi Zinda, Go‘ri Amir maqbarasi va boshqa tarixiy obyektlar xalqaro turistlarni jalb qiladi. Hududda mehmonxona, transport, umumiy ovqatlanish va gidlik xizmatlarini yanada takomillashtirish turistik mahsulot sifatini oshiradi. Buxoro viloyati tarixiy-me’moriy merosi, qadimiy shahar muhiti va ziyorat turizmi imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Buxoroda tarixiy binolardan turistik maqsadlarda oqilona foydalanish, milliy hunarmandchilik markazlarini rivojlantirish va tarixiy hududlarning muhandislik

infratuzilmasini takomillashtirish muhimdir. Xorazm viloyati va Xiva shahri Buyuk ipak yo‘li merosining muhim qismi hisoblanadi. Ichan qal’a majmuasi, tarixiy obidalar va milliy me’morchilik namunalaridan foydalanish orqali madaniy turizmni rivojlantirish imkoniyatlari keng. Qoraqalpog‘iston Respublikasi ekologik, etnografik va ekstremal bo‘lmagan sarguzasht turizmi uchun katta salohiyatga ega. Orolbo‘yi hududi, Ustyurt platosi va boshqa tabiiy manzillar ekologik turizm yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun muhim resurslardir. Bunda ekologik muhofaza va mahalliy aholi manfaatlari ustuvor bo‘lishi kerak. Toshkent shahri va viloyati biznes turizmi, xalqaro tadbirlar, gastronomik turizm va tog‘ turizmi uchun qulay imkoniyatlarga ega. Ayniqsa, xalqaro transport aloqalari va xizmat ko‘rsatish tarmoqlarining rivojlanganligi ushbu hududning raqobatbardoshligini oshiradi. Farg‘ona vodiysi esa hunarmandchilik, gastronomik, madaniy va ziyorat turizmi imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Qo‘qon, Marg‘ilon, Rishton va boshqa shaharlarda mahalliy hunarmandchilik mahsulotlarini turistik xizmatlar bilan integratsiyalash muhim ahamiyatga ega. Hududiy turizmni rivojlantirishda faqat mashhur shaharlar bilan cheklanib qolmasdan, kichik shaharlar, qishloqlar va tabiiy hududlarni ham yagona turistik tizimga birlashtirish lozim. Bunday yondashuv hududlarda yangi ish o‘rinlarini yaratish, mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qiladi.

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION YECHIMLARNING TURIZM INFRATUZILMASIGA TA’SIRI

Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm infratuzilmasining rivojlanishi zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bilan chambarchas bog‘liq. Bugungi kunda turistlar sayohatni rejalashtirish, mehmonxona bron qilish, transport chiptalarini xarid qilish, diqqatga sazovor joylarni topish va to‘lovlarni amalga oshirishda raqamli platformalardan keng foydalanmoqda.

Shuning uchun turizm sohasini raqamlashtirish nafaqat xizmat ko‘rsatish tezligini oshiradi, balki turistik mahsulotlarning xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini ham mustahkamlaydi. O‘zbekistonda raqamli turizmni rivojlantirish quyidagi yo‘nalishlarni qamrab olishi maqsadga muvofiq:

Birinchidan, yagona turistik raqamli platformani rivojlantirish. Ushbu platformada turistik obyektlar, mehmonxonalar, transport qatnovlari, gidlik xizmatlari va turistik marshrutlar haqida ishonchli ma’lumotlar jamlanishi kerak.

Ikkinchidan, elektron bronlash tizimlarini kengaytirish. Turistlar joylashtirish vositalari va transport xizmatlarini masofadan turib tanlash imkoniyatiga ega bo‘lishi lozim.

Uchinchidan, QR-kod texnologiyalaridan foydalanish. Tarixiy obidalar, muzeylar va madaniy obyektlarda QR-kod orqali bir necha tilda ma’lumot taqdim etish xizmat sifatini oshiradi.

To‘rtinchidan, sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etish. Aqlli tavsiya tizimlari turistlarning qiziqishlari asosida individual marshrutlar ishlab chiqish, talabni prognozlash va xizmatlarni takomillashtirishga yordam beradi.

Beshinchidan, elektron to‘lov tizimlarini rivojlantirish. Xalqaro to‘lov vositalari va mahalliy elektron to‘lov xizmatlarining qulay ishlashi turistlar uchun qo‘shimcha imkoniyatlar yaratadi. Bundan tashqari, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari orqali tarixiy obyektlarning raqamli ekspozitsiyalarini yaratish mumkin. Masalan, Samarqand va Buxorodagi tarixiy yodgorliklarning virtual sayohat shaklida namoyish etilishi ushbu hududlarga xalqaro qiziqishni oshirishga xizmat qilishi mumkin. Demak, raqamli texnologiyalar turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilishning muhim vositasi bo‘lib, ularni tizimli ravishda joriy etish zarur.

International Congress on Economics, Management and Business Studies
Hosted Online from New York, USA
Date: 23rd November, 2026
Website: https://econferencia.com

O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI

O‘zbekistonda turizm infratuzilmasi rivojlanishining ijobiy tendensiyalariga qaramasdan, sohada hal etilishi lozim bo‘lgan ayrim muammolar mavjud.

Birinchi muammo — hududlar o‘rtasidagi infratuzilmaviy tafovutlar. Turizm xizmatlari asosan Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xorazm kabi hududlarda nisbatan yaxshi rivojlangan. Biroq ayrim chekka hududlarda transport, joylashtirish va muhandislik infratuzilmasi imkoniyatlari cheklangan.

Ikkinchi muammo — xizmatlar sifatining bir xil darajada emasligi.Ayrim turistik obyektlarda xalqaro standartlarga mos xizmat ko‘rsatish, xorijiy tillarni biladigan mutaxassislar va malakali gidlar yetishmasligi kuzatiladi.

Uchinchi muammo — turizmning mavsumiyligi. Ayrim hududlarda turistlar oqimi muayyan fasllarda keskin oshib, boshqa davrlarda kamayadi. Bu esa mavjud infratuzilma imkoniyatlaridan yil davomida samarali foydalanishga to‘sqinlik qiladi.

To‘rtinchi muammo — ekologik infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmaganligi. Turistik hududlarda chiqindilarni boshqarish, suv resurslaridan oqilona foydalanish va tabiiy landshaftlarni muhofaza qilish masalalari dolzarb hisoblanadi.

Beshinchi muammo — investitsiya resurslarining hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanishi. Ayrim hududlarda turistik infratuzilmani rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish imkoniyatlari cheklangan.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish mumkin: Hududiy infratuzilma dasturlarini ishlab chiqish. Har bir hududning turistik salohiyatidan kelib chiqib, transport, joylashtirish va xizmat ko‘rsatish infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha alohida dasturlar ishlab chiqish

lozim. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish. Turistik obyektlar, dam olish maskanlari, transport va muhandislik infratuzilmasini rivojlantirishda xususiy investorlarning ishtirokini rag‘batlantirish zarur. Kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish. Turizm ta’limida amaliy mashg‘ulotlar, xorijiy tillar, raqamli texnologiyalar va xalqaro xizmat ko‘rsatish standartlariga alohida e’tibor qaratish kerak. Mavsumiylikni kamaytirish. Gastronomik, ziyorat, ekologik, qishloq va sog‘lomlashtirish turizmini rivojlantirish orqali yil davomida turistik oqimni ta’minlash maqsadga muvofiq. Ekologik infratuzilmani mustahkamlash. Chiqindilarni saralash, suvni tejash, energiya samaradorligini oshirish va tabiiy hududlarni muhofaza qilish mexanizmlarini joriy etish lozim. Raqamli boshqaruvni rivojlantirish. Turistik obyektlarning yagona elektron reyestri, raqamli monitoring va xizmatlar sifatini baholash tizimini shakllantirish zarur. Mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirish. Turistik qishloqlar, oilaviy mehmon uylari, hunarmandchilik va mahalliy gastronomiyani rivojlantirish orqali turizm daromadlarining hududlarda qolishini ta’minlash mumkin.

O‘ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO‘NALISHLARI

O‘zbekistonning uzoq muddatli iqtisodiy taraqqiyotida turizm infratuzilmasini rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etadi. 2026-yil boshida e’lon qilingan rasmiy ma’lumotlarda 2030-yilgacha turizm sohasining yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 7 foizga yetkazish, xorijiy turistlar sonini 20 million nafarga oshirish va turizm xizmatlari eksportini 6 milliard AQSH dollaridan yuqori darajaga olib chiqish kabi maqsadlar belgilangan. Ushbu maqsadlarga erishish uchun infratuzilmani rivojlantirish quyidagi istiqbolli yo‘nalishlarda amalga oshirilishi lozim.

1. Integratsiyalashgan turistik hududlarni shakllantirish. Tarixiy shaharlar, tabiiy maskanlar va zamonaviy dam olish markazlarini o‘zaro bog‘laydigan yagona turistik yo‘nalishlarni tashkil etish zarur. Bunday yondashuv turistlarning mamlakatda qolish muddatini uzaytirish imkonini beradi.
2. Ekologik va barqaror turizm infratuzilmasini rivojlantirish. Tabiiy hududlarda ekologik standartlarga mos mehmon uylari, piyoda sayohat yo‘laklari, ekologik transport va chiqindilarni boshqarish tizimlarini shakllantirish kerak.
3. Xalqaro transport aloqalarini kengaytirish. Xalqaro aviaqatnovlar sonini ko‘paytirish, hududiy aeroportlar imkoniyatlarini rivojlantirish va temiryo‘l transportining turistik yo‘nalishlardagi samaradorligini oshirish lozim.
4. Investitsion jozibadorlikni oshirish. Turistik infratuzilma loyihalarini amalga oshirishda davlat-xususiy sheriklik, imtiyozli moliyalashtirish va xususiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlaridan samarali foydalanish maqsadga muvofiq.
5. Turizm xizmatlarini xalqaro standartlarga moslashtirish. Mehmonxona, restoran, transport va gidlik xizmatlarida sifat menejmentini kuchaytirish, xalqaro sertifikatlashtirish tizimlarini joriy etish va xodimlarning malakasini muntazam oshirib borish zarur.
6. Turistik xizmatlar eksportini diversifikatsiya qilish. Faqat tarixiy-madaniy turizm bilan cheklanmasdan, tibbiy, gastronomik, sport, biznes, ekologik, ziyorat va qishloq turizmini rivojlantirish mamlakatning xalqaro bozordagi imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu yo‘nalishlarning o‘zaro uyg‘un holda amalga oshirilishi O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, xizmatlar sohasini kengaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtirishda muhim

ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi:

Birinchidan, turizm infratuzilmasi turistik salohiyatni iqtisodiy samaradorlikka aylantiruvchi asosiy omillardan biridir. Tarixiy va tabiiy resurslarning mavjudligi o‘z-o‘zidan yuqori turistik natijalarni ta’minlamaydi. Buning uchun transport, joylashtirish, ovqatlanish, axborot va muhandislik infratuzilmasi o‘zaro uyg‘un rivojlanishi zarur.

Ikkinchidan, so‘nggi yillarda O‘zbekistonda xalqaro turizm oqimining ortishi, mehmonxona xo‘jaligining kengayishi va turistik xizmatlar diversifikatsiyasi kuzatilmoqda. 2025-yilda xorijiy turistlar sonining 11,7 million nafarga yetishi ushbu jarayonning muhim natijalaridan biridir.

Uchinchidan, transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi turistik hududlarning o‘zaro bog‘liqligini kuchaytiradi. Shu sababli xalqaro aeroportlar, temiryo‘l qatnovlari va hududiy avtomobil yo‘llarini modernizatsiya qilish turizm siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi lozim.

To‘rtinchidan, hududiy turizm infratuzilmasini rivojlantirishda mahalliy resurslar, tarixiy-madaniy meros va tabiiy imkoniyatlardan kompleks foydalanish talab etiladi. Bunda kichik shaharlar va qishloq hududlarining turistik salohiyatini iqtisodiy faoliyatga jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Beshinchidan, raqamli texnologiyalar turizm infratuzilmasining samaradorligini oshiruvchi muhim vositadir. Elektron bronlash, raqamli xaritalar, sun’iy intellekt va elektron to‘lov tizimlaridan foydalanish xizmatlar sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Oltinchidan, turizm infratuzilmasining kelajakdagi rivojlanishi ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslanishi kerak. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, tarixiy obyektlarni asrash va ekologik xavfsizlikni ta’minlash uzoq muddatli rivojlanishning muhim shartidir.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqib, quyidagi takliflar ishlab chiqildi:
Turistik hududlarda transport, mehmonxona va muhandislik infratuzilmasini o‘zaro bog‘langan holda rivojlantirish; Turizm infratuzilmasiga xususiy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish; Turistik xizmatlarning sifatini baholash bo‘yicha yagona monitoring tizimini yaratish; Hududlarda zamonaviy turistik axborot markazlari va raqamli xizmatlarni kengaytirish; Turizm sohasida malakali, xorijiy tillarni biladigan va zamonaviy texnologiyalardan foydalana oladigan mutaxassislar tayyorlash; Ekologik turizm infratuzilmasini rivojlantirishda tabiiy resurslarni muhofaza qilish talablariga qat’iy rioya etish; Mahalliy aholi va kichik tadbirkorlik subyektlarini turistik qiymat zanjiriga faol jalb qilish. Umuman olganda, O‘zbekistonda turizm infratuzilmasini rivojlantirish nafaqat turistlar sonini ko‘paytirish, balki mamlakatning iqtisodiy salohiyatini mustahkamlash, hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, milliy madaniy merosni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiluvchi strategik yo‘nalish hisoblanadi. Kelgusida turizm infratuzilmasini innovatsion texnologiyalar, investitsion faollik, hududiy integratsiya va ekologik barqarorlik tamoyillari asosida rivojlantirish O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi mavqeini yanada mustahkamlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi O‘RQ-549-sonli “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. Boltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduxamidov S.A. Turizm: nazariya va amaliyot. – Toshkent,2018.
3. Tuxliyev I.S. va boshqalar. Turizmni rejalashtirish.–Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2010.

4. Kantarci K., Uysal M., Magnini V.P. Tourism in Central Asia: Cultural Potential and Challenges. – Apple AcademicPress, 2014.
5. Ulmasova B. The Philosophy of Hospitality in Uzbekistan: Traditional Culture and Innovative Instruments for Creating Unique Guest's Experience. – Central Asian Journal of Academic Research, 2024.
6. Yulchiyev A. Tourism Service Quality Management Mechanisms. – Economics and Innovative Technologies, 2023.
7. Kobilova M. Tourist Loyalty and Satisfaction in Uzbekistan's Hospitality Sector. – Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2024. – Vol. 5, No. 8. – P. 641–648.